

LETALA PREVA- ŽAJO NEMŠKE VO- JAKE V ITALIJO

**Angleži zaplenili mno-
go fašističnih letal-
UUGOSLAVIJA OME-
JILA ZELEZNIŠKI
PROMET**

BELGRAD, 10. jan.—Trans-
portacija nemških čet iz južne
vstrie v Italijo je bila pospe-
na v zadnjih 24 urah, se glase
ročila iz krajev ob jugoslovansko-
italijanski meji. Mnogo letal
vojaštvom, ki so letela proti
Italiji, so opazile jugoslovanske
raže ob meji. Vest iz Ljubljane
pravi, da nemški vojski od-
ajajo v Italijo tudi preko Bren-
erskega prelaza in koroskega
provoja.

KAIRO, EGIPET, 10. jan.—An-
ške čete so prodirle več milij-
aprej od Tobruka, druge itali-
nske baze v Libiji. Na letali-
u pri Gazali, 40 milj od Tobru-
a, so Angleži zaseli 35 fašistič-
h letal. Angleške motorne ko-
ne operirajo zapadno od te ba-
e in poveljstvo je odredilo veli-
k letalsko ofenzivo.

Rim, 9. jan.—Italija je pozva-
nadalnje letnike k orožju, da
veča svojo oboroženo silo na
opnem in v zraku. Za vojaško
užo se morajo prijaviti fanti
v starosti 19 in 20 let, kar po-
eni, da se bo oborožena sila
ovečala za pol milijona mož.

Naznanilo vojnega ministra
včeraj objavili italijanski li-
i. Fantje, ki so bili rojeni 1.
21, bodo takoj poslani v vo-
ške barake. Po kratki dobi-
žbanja bodo morali odriniti
fronte v Albaniji in Afriki.

London, 9. jan.—Tukajšnji di-
omatični krogi so dobili poro-
la, da nemške čete stalno pri-
jajo v Italijo. Tri nemške di-
zije, okrog 45,000 mož, ki so
nahajale v severni Franciji,
odrinile v Italijo pred nekaj
dni.

Tu sodijo, da je Italija izgu-
la 150,000 vojakov v Afriki in
baniji. Število vključuje uje-
e, ubite in ranjene vojake. Sa-
o v Afriki so Angleži ujeli,
bili in ranili 94,000 italijan-
ih vojakov v teku ofenzive, ki
je pričela 9. decembra.

Atene, 9. jan.—V včerajšnjih
opadih na albanskih frontah
Grki ujeli tristo italijanskih
ojakov, med temi več častni-
ov, pravi poročilo vrhovnega
poveljstva. Grške čete so zased-
nadalnje hrbe v kilurskem
ktorju po naskoku na italijan-
e pozicije.

Angleški in grški letalci so
mbardirali Elbasan, italijan-
o bazo v centralni Albaniji.
ombe so zadele več militari-
šnih objektov.

Belgrad, 9. jan.—Tu poročajo,
e je odletelo čez 550 nemških
al z vojaškimi četami iz Av-
rije v severno Italijo od 23.
decembra do 3. januarja. Poleg
h je odletelo čez sto nemških
mbnikov v Italijo v istem ča-
u. Nekateri bombniki so leteli
Italijo preko Jugoslavije.

Jugoslavija je odredila su-
senzijo prometa 80 potniških
akov. Kot vzrok omenja po-
anjkanje premoga, mazalnega
ja in potniških vagonov. Su-
senzija železniškega prometa
najbolj udari Slovence.

Jugoslovanski in zunanji kro-
so bili informirani, da je Bol-
ija odbila Hitlerjevo zahte-
e glede prehoda nemških čet
reko svojega ozemlja proti Gr-
i in Turčiji. Bolgarija, pravi-
e, se zanaša na Rusijo, da bo
podprla njen odpor. Bolgar-
i premier Bogdan Filov, ki se
vrnil v Sofijo iz Dunaja, se ni
tel pogajati z nacijo glede pre-
eda nemških čet, ko je dobil
amig iz Moskve, da je Rusija
oti nadaljnjemu nemškemu
odiranju na Balkanu.

Nacijski tisk napada Roosevelta

**Nemčija bo zadala
težak udarec Angliji**

Berlin, 9. jan.—Nacijski tisk
izliva srd na predsednika Roo-
sevelta, ker je v svoji poslanici
kongresu naglasil, da bo Ame-
rika nudila vso mogočo pomoč
Veliki Britaniji, Grčiji, Kitajski
in drugim državam, ki lahko po-
stanejo žrtve agresorjev. Naci-
je zlasti jezi, ker je Roosevelt
izjavil, da morata biti Nemčija
in Italija poraženi v tej vojni.

Nacijski časopisi trdijo, da je
Roosevelt avtokrat, vojni huj-
skač in imperialist, zlobnež pri-
vega reda in da namenoma po-
tvorja zgrozovino. V svoji po-
saniici se je razgalil kot največ-
ji sovražnik totalitarnih držav.
On hoče blokirati vse poti v mir
a kazanjem, da je Amerika v ne-
varnosti napada.

"Roosevelt hoče postati dik-
tator," piše list Hamburger
Freundenblatt. "On ve, da Ame-
riki ne preti nobena nevarnost
s strani Nemčije. Nevarnost je
preti s strani Velike Britanije,
kateri je Roosevelt obljubil ne-
omejeno pomoč."

Pozornost nacijskih krogov je
bila ponovno obrnjena na An-
glijco. Ti so priznali, da je boj
za Anglijo glavni problem. Nem-
čija mora zadati usoden udarec
Angliji, preden bo ameriška po-
moč zavzela velik obseg. V Ber-
linu so namignili, da bo odloči-
len sunek prišel v bližnji bodoč-
nosti, ki bo potisnil Anglijo na
kolena.

ANGLIJA DOVOLI- LA DOVOZ ŽI- VIL V FRANCIJO

**Razdelitev pod nadzor-
stvom Rdečega križa**

**FINSKA BO MORDA
DOBILA POMOČ**

London, 9. jan.—Angleška vla-
da je ugodila Rooseveltovemu
osebemu apelu, naj olajša blo-
kado in dovoli dovoz živil in
drugega blaga v neokupirano
Francijo. Živila bodo dobili
francoski otroci in prebivalci v
krajih, kjer vlada veliko po-
manjkanje.

Anglija je ugodila Roosevelt-
ovemu apelu za olajšanje blo-
kade pod pogojem, da Ameriški
rdeči križ prevzame vodstvo
razpečevanja živil.

Washington, D. C., 9. jan.—
Po poročilu iz zanesljivih virov
je Velika Britanija v načelu pri-
stala, da parniki, ki jih najame
Ameriški rdeči križ, grede skozi
angleško blokado Atlantskega
v francoske luke. Možnost je, da
bo Anglija dovolila tudi dovoz
mleka in pšenice v španske lu-
ke. Druge podrobnosti bodo ure-
jene pozneje. Poročila pravijo,
da je bil dosežen sporazum med
Ameriko in Veliko Britanijo po
pogajanjih v Washingtonu in
Londonu, ki so trajala več te-
dnov.

Finska bo morda tudi dobi-
vala živila in druge potrebščine
iz Amerike pozneje. Anglija je
zahtevala garancije, da ameri-
ško blago ne bo prišlo v nemške
roke. Zda so bili storjeni kora-
ki, da se to ne bo zgodilo. An-
glijca je ponovno naglasila, da
ne bo dovolila pošiljanja živil v
okupirano Francijo in druge dr-
žave, ki so prišle pod Hitlerjevo
oblast.

Buenos Aires, Argentina, 9.
jan.—Avtoritete so naznanile,
da bo francoski parnik Mendo-
za, naložen z mesom, volno in
drugim blagom, odrinil proti
Franciji. Doznava se, da je
francoska vlada kupila 4000 ton
zmrznjenega mesa v Urugvaj
potem, ko ji niso argentinske
firme hotele prodati mesa, ker
so se bale, da bi si s tem nako-
pale žogo Anglije.

Dva druga francoska parni-
ka, ki se nahajata v Buenos Ai-
resu, bosta tudi kmalu odpila
proti Franciji.

Domače vesti

Mladenka umrla

Springfield, Ill.—Dne 7. janu-
arja je tukaj umrla Ana Bez-
govšek, stara 18 let in rojena v
Springfieldu. Bolehaja je od 10.
oktobra m. l. Bila je članica
društva 567 SNPI in tu zapu-
šča starše ter dve sestri.

O pokojnem pionirju

Chicago.—Anton Horvat, o-
čigar smrti smo včeraj poročali,
je bil star okrog 80 let in v
Ameriki je živel blizu 50 let. Po-
kojnik je bival 24 let v Jolietu,
kjer je vodil gostilno in liker-
sko podjetje ter je kot likerski
trgovec veliko potoval po slo-
venskih naselbinah po Ameri-
ki. Bil je na splošno poznan.
Pred 25 leti se je nastanil v Chi-
cagu, kjer je imel gostilno do
prohibicije, potem je pa odšel v
pokoj. Rojen je bil v Stavci vasi
pri Žužemberku na Dolnjemk.

Iz New Yorka

New York.—Na novega leta
dan je avto povozil v Brookly-
nu rojaka Hinkota Kneza. Po-
škodovanega so odpeljali v bol-
nišnico, kjer se mu pa že obrača
za bolje.

Dva nova grobova v Girardu

Girard, O.—Dne 4. jan. je tu
umrla Terezija Podlesnikar,
stara 67 let in rojena pri Sv.
Jerneju na Stajerskem. Zapu-
šča tri sinove in hčer.—Istega
dne je tu umrla Alojzija Pezdri,
stara 50 let in doma od Ljub-
ljane. Zapušča moža, dva sino-
va in tri hčere.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland.—Dne 7. t. m. je
naglo za srčno kapjo umrl Frank
Kalin, star 52 let in rojen v Pla-
čah pri Sv. Križu v vlpavski do-
lini na Primorskem. Bil je član
društva 312 SNPI in tu zapu-
šča ženo, sina in dve hčeri. Po-
kojnik je bil aktiven pri napred-
nih društvi in direktor SDD.
—Istega dne je umrla Mary Go-
depe, roj. Sadar, stara 57 let in
doma iz Cerklja pri Zatični na
Dolenjskem. V Ameriki je bila
34 let in tu zapušča moža, dva
sinova in hčer.

Iz Calumeta

Calumet, Mich.—Med vojaki,
ki so 7. januarja odpotovali na
vežbališča, so tudi sledeči Jugo-
slavani: Jos. J. Turk, Mihael R.
Stimac, Carl A. Majerle, Jos.
Ožanič, George Stimac, Anton
Zagar, William J. Vertin, Al-
bert Mukavec, Frank Zupanič in
William L. Jakovič.

Vesti iz Penne

Benning, Pa.—Pred kratkim
je tu umrl John Marsic, star 71
let in doma iz Grobovja pri Ko-
njicah na Stajerskem. Zapušča
sina.

Nesreča na farmah

Greenwood, Wis.—Dne 28. de-
cembra je bil pri avtni nesreči
ubit Mike Trampus, star 30 let
in rojen v Ameriki, njegov brat
je pa bil težko pobit. Nesreča se
je zgodila, ko je John Trampus
peljal brata iz bolnišnice v Ma-
disonu domov in med potjo je
kolidiriral z nekim avtotrukrom.

Nesreča v rova

La Salle, Ill.—Pri delu v pre-
mogovniku se je 6. t. m. precej
pobil rojak Rudolf Trdina, ko se
je "slate" zrušil nanj. Nahaja
se v bolnišnici.

Nov grob v Minnesoti

Eveleth, Minn.—Pred dnevi
je tu umrl pionir Anton Boben,
star 86 let in rojen v Stranški
vasi pri Semiču v Beli Krajini.
V Ameriki—ves čas v Minneso-
ti—je bil 49 let in tu zapušča
dva sinova in tri hčere poleg šte-
vilnih vnukov in pravnukov.

ROOSEVELT PRED- LOŽIL PRORA- ČUN KONGRESU

**Enajst milijard za fi-
nanciranje oborože-
vanja**

**VELIK DEFICIT SE
OBETA**

Washington, D. C., 9. jan.—
Predsednik Roosevelt je včeraj
predložil kongresu proračun za
prihodnje fiskalno leto, ki se
prične 1. julija. Zadevna posla-
nica je bila prečitana v obeh
kongresnih zbornicah.

Predsednik je pozval kon-
gres, naj dovoli \$17,485,000,000.
Od te vsote mora iti \$10,811-
000,000 (62%) za financiranje
programa narodne obrambe. V
proračunu ni vključena pomoč
Veliki Britaniji in drugim drža-
vam, ki se bore proti agresor-
jem. V Washingtonu sodijo, da
bodo bojne ladje, letala, orožje
in bojni material, ki bo dan v
najem ali na "posodo" Veliki
Britaniji, Grčiji, Kitajski in
drugim sovražnikom ošišča stal
tri do deset milijard dolarjev v
prihodnjih dveh ali treh letih.
Možnost je, da bo Amerika po-
trošila čez dvajset milijard v
prihodnjem fiskalnem letu, kar
pomeni, da bo znašal deficit ob
zaključku leta devet milijard do-
larjev.

Roosevelt je v svoji poslanici
omenil, da bodo vladni dohod-
ki iz vseh virov v prihodnjem
fiskalnem letu znašali \$8,275-
000,000. Javni dolg se bo pove-
čal ob zaključku prihodnjega fi-
skalnega leta na \$58,387,000,000.

Skupni narodni dohodki v pre-
teklem letu so znašali okrog
\$73,000,000,000. Po mnenju fi-
nančnih veščakov bodo v tem
letu znašali čez osemdeset mili-
jard dolarjev.

Vlada bo morala iskati nove
vire dohodkov za kritje ogrom-
nih izdatkov v prihodnjem fi-
skalnem letu. Zbornični odsek
za pota in sredstva je izjavil,
da bo upošteval Rooseveltovo pri-
poročilo glede revizije davčne
strukture in zvišanja dohodni-
skega davka. To vprašanje bo
prišlo na dnevni red v prihod-
njem marcu.

Predsednik je v svoji poslanici
poudaril, da proračun je izraz
sveta v vojni, katere ograja
varnost tudi zapadne hemisfe-
re. Amerika mora ojačiti svojo
oboroženo silo na morju, kop-
nem in v zraku, obenem pa po-
magati državam, ki so zavoje-
vane v vojni z diktatorji. Roo-
sevelt je dalje rekel, "da mora-
jo ostati ideali in cilji našega
socialnega in ekonomskega pro-
grama neokrnjeni. Stroški izva-
janja tega programa se lahko
znižajo brez žrtvovanja. Socialna
zaščita mora biti zajemena, prav-
tako delavške pridobitve. Fede-
ralna vlada bo še nadalje po-
maga državam, da bodo lahko nu-
dile podporo potrebnim ljudem,
katere ne krijejo sedanjí zaka-
ni socialne zaščite. Vlada bo
pomagala tudi farmerjem na
različne načine in skrbela, da
bodo našli tržišča za svoje pri-
delke."

Panama bo koope- rirala z Ameriko

**Urugvajska vlada
dobila podporo**

Panama City, Panama, 9. jan.—
Predsednik Arnulfo Arias je
v svojem govoru, v katerem je
oralis odnose med Panamo in
Združenimi državami, izjavil, da
bo njegova vlada kooperirala z
Ameriko v vseh zadevah, ki se
ticejo pospešitve izvajanja pro-
grama obrambe zapadne hemi-
sfere. Panama pričakuje v za-
menjo za kooperacijo le razume-
vanje svojih teženj s strani
ameriške vlade. Kooperacija ne
pomeni, da se bo Panama odpo-
vedala suvereniteti in neomejeni
jurisdikciji nad svojim ozem-
ljem.

Montevideo, Urugvaj, 9. jan.—
Stranka hereristov, manjšin-
ska grupa, je naznanila, da ne
bo vodila opozicije proti vladi, ki
se je izrekla za gradnjo pomor-
skih in letalskih oporišč v zvezi
z vaeameriškim sistemom obr-
rambe. Podpirala bo predsedni-
ka Alfredo Baldomira, ki je odo-
bril obrambne načrte.

Herreristi, ki kontrolirajo
mnogo sedežev v državni zbor-
nici in so največja manjšinska
stranka, so s tem revidirali svo-
je stališče. Opozicijo proti obr-
rambnemu sistemu je vodil dva
meseca senator Luis Alberto
Herrera, vodja stranke. On se
je izrekel proti gradnji letalskih
in pomorskih oporišč in argu-
mental, da bi kooperacija z
Ameriko v tej smeri ogražala
neodvisnost Urugvaja.

ANGLEŠKA VLA- DA ZNIŽALA ODMERKE ŽIVIL

**Delavske unije protesti-
rajo proti druginji**

**ODMOR V LETAL-
SKIH NAPADIH**

London, 9. jan.—Odmerki me-
sa in drugih živil so bili včeraj
ponovno znižani. V prihodnjem
tednu bo vsaka odrasla oseba
dobila mesa v vrednosti 22 cen-
tov.

Zivilski minister Woolton je
izjavil, da upa, da se bo situaci-
ja izboljšala v bližnji bodočno-
sti. Pomanjkanje mesa in dru-
gih živil je le začasno. Angleški
parniki so zaposleni s prevažan-
jem bojnega materiala in to je
vzrok, da je bil uvoz mesa in
drugih potrebščin in turjem-
stva reduciran.

Londonski list Daily Mirror
je opozoril avtoritete na dej-
stvo, da veliki hoteli in restav-
racije še vedno nudijo gostom,
ki lahko plačajo, neomejeno ko-
ličino dobrih živil brez živilskih
nakaznic. Udarjeni so le delav-
ski in drugi aloji, ki ne morejo
plačati cene. List zahteva, da
Churchillova vlada naredi konec
temu škandalu. Kritiko proti se-
danjemu sistemu delitve živil so
podprli delavski listi.

Poljedelski minister je izja-
vil, da bo morala Anglija skr-
beti, da se poveča produkcija
pridelkov doma. Potrebna je
mobilizacija vse razpoložljive
delovne sile za obdelovanje zem-
lje. Anglija bo importirala 4000
traktorjev, čez 5000 pa jih bo
producirala doma v zvezi z
"agrarno ofenzivo" prihodnje
pomlad.

Delavski krogi godrnjajo za-
radi naraščajočih druginj. Čez
milijon organiziranih delavcev,
ki so upošani v vojni industri-
jah, je že predložilo posebnemu
arbitražnemu odboru zahtevo
gled zvišanja plač. Oni trdijo,
da je zahteva upravičena, ker
druginja narašča.

Nemški letalski napadi na
London so prenehali. Vzrok je
slabo vreme, ki ovira letalske
operacije. Letalski minister je
sinoči priznal, da je bila kate-
drala Westminster, največja ka-
toliška cerkev v Angliji, poško-
dovana, v nemškem letalskem
napadu na London zadnji teden.

Admiraliteta poroča o dvo-
boju med angleško in nemško pod-
mornico. Vrtil se je v "sovražni-
ških vodah". Nemška podmorni-
ca je bila v tem dvoboju poško-
dovana.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE

PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena (Ivan Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; na Chicago \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; na Los Angeles \$8.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year, Chicago and Cleveland \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člani organizacij po dogovoru.—Recepti dopisov in nematerijalnih članov se ne vračajo. Recepti literarne vsebine (družbe, povelj, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil pošto.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vas, kar ima stik s listom

PROSVETA

2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Rooseveltova poslanica

Poslanica predsednika Roosevelta novemu kongresu je docela posvečena svetovni krizi, v kateri se nahaja demokracija. Združene države niso izvzete iz te krize, kar dokazuje njihovo oboževanje in mrzljive aktivnosti protidemokratskih elementov v naši sredi, zato je logično in najino, da predsednik poroča kongresu o poteku te krize in mu priporoči ukrepe, ki so danes najpotrebnejši.

Najvažnejša točka predsednikove poslanice je priporočilo, da 77. kongres odobri novi načrt podpiranja Anglije in drugih držav, ki se se branijo oziroma se bodo branile prej ali slej napram totalitarski agresivnosti, z vsemi potrebnimi bojnimi potrebčinami kolikor jih Združene države lahko odstopijo iz arzenala lastne obrambe. Te bojne potrebčine bodo po novem načrtu posojene s pogojem, da bodo povrnjene, bodisi z enakim materialom ali z blagom, ki ga bo Amerika potrebovala. Izvajanje tega načrta bo pa stalo nove milijarde dolarjev in kongres bo moral gledati za novimi davki.

Kaj to pomeni, je lahko vsakomur jasno. Pomeni velike materialne žrtve za Ameriko — žrtve, ki morajo enako zadeti vse sloje, delavce in kapitalista. Predsednik je ponovno in odločno poudaril, da njegova administracija ne bo dovolila, da bi si kdo "a perjem ameriškega orla gradil lastno gnezdo," kar pomeni, da bi si kapitalisti kovali iz obrambe velike dobičke. Upanje je, da bodo novi davki v glavnem namenjeni proti onim, ki jih najlaže plačajo.

Roosevelt je tudi ponovno poudaril, da ameriška armada ne pojde v Evropo, ker ni potrebna. Anglija ima dovolj svojega moštva, nima pa dovolj letal, tankov, ladij itd. in s tem jo mora zalagati Amerika.

Materialne žrtve, ki jih mora dati Amerika v tem letu v obliki ogromnih zalog blaga za obvarovanje svoje demokracije, naravno ne bodo vsem po volji; toda ogromna večina Američanov se vsekakor zaveda, da bo to zelo nizka cena v primeri s strašnimi posledicami, ki lahko pridejo za Ameriko, če bi totalitarci v Evropi in Aziji triumfirali v tej vojni. Tudi 50 milijard dolarjev je zelo nizka cena!

Druge važna točka Rooseveltove poslanice je mizgaj, kaj Amerika zahteva za svojo varnost v okviru bodočega mira. To je prvi slučaj, da je Roosevelt namignil, kakšen svet bi rad videl, kakšna organizacija narodov je potrebna, da bo jamčila za trajni mir in dala ljudskim masam v smislu demokracije relativno zadovoljnost in blaginjo.

Predsednik ni predložil nobene konkretne slike, dal pa je vtis, da ima tudi on pred očmi demokratsko federacijo narodov, katere mora sloneti na štirih principih: svobodi izražanja, svobodi verstva, svobodi pred gmočno bedo in svobodi pred nasiljem ali vojno.

Svoboda izražanja pomeni svobodo govora in tiska; svoboda verstva pomeni, da ne sme biti nihče persekutiran ali preganjan zaradi svojega verovanja; svoboda pred gmočno bedo pomeni velike ekonomske in socialne reforme, ki naj odpravijo kopičenje privatnega bogastva na eni strani in pomanjkanje na drugi, kar odločno poudarjajo tudi delavski voditelji na Angleškem; svoboda pred nasiljem pa pomeni razoroženje posameznih držav in mednarodno policijo, ki bo pazila, da noben narod ne napade več drugega naroda.

Te točke lahko pomenijo največjo konstruktivno revolucijo v zgodovini človeštva; pomenijo konstruktiven in pravičen demokratski red, kolikor je človeško mogoče — ki ga naj zmagovita demokracija postavi proti "novemu redu" totalitarskega zaslužnjaka ljudstva, kakršnega postavljajo evropski diktatorji.

Vsa znamenja kažejo, da prihodnjih šest mesecev bo najbolj kritičnih v tej svetovni krizi, kajti v tem času bo Hitler napel vse svoje sile, da invadira Anglijo. Če mu v tem času ne uspe — mu ne uspe nikdar več, ker čez šest mesecev bo ameriško zalaganje Anglije tako naraslo, da bo Anglija imela več letal kot Nemčija in več drugih pripomočkov, da bo lahko začela z ofenzivo na vsej črti.

Silne važnosti je torej, da se kongres zdaj brzi pošuri in uredi novi načrt pomoči za Anglijo in zmagovito demokracijo.

Glasovi iz nasebin

Kako je z delom

Primrose, Pa.—Zopet imam počitnice, seveda brez plače. Tam, kjer sem delal, smo dokončali delo ravno pred božičem. Nekaj mojih sodelavcev se je podalo daleč v notranjost države Tennessee, kjer je kompanija, pri kateri sem jaz delal, dobila velik kontrakt. Prevozili ali izravnavali bodo menda tri milijone kvadratnih metrov zemlje, kjer bodo postavili veliko tovarno za izdelovanje nekakšnih medicin.

Te bodo izdelovali za dva slavna zdravnika, namreč za Strica Sama in Anglijo, da bosta ozdravila na možganih bolnega Hitlerja, če se mu prej ne obrne na bolje. Kot jaz vidim in želim, se učinki že poznajo. Ko pride do popolnega okrevanja, ko bodo na umu bolno zverino v človeški podobni spravili na varno, se bo ubogo, gladno in od trpljenja umirajoče ljudstvo oddahnilo.

Naj še omenim, kako je z delom v premošnjikih. Nekateri delajo po pet dni na teden, drugi zopet manj. Mislim, da je vzrok toplega vremena, kot ga imamo tukaj. Danes, ko to pišem, je novo leto. Sonce sije in mraza nobenega. Prav tako je bilo o božičnih praznikih. Ko sem hodil okrog hiše, sem videl, da bi bil že lahko nabral regrata, kar se ne pripeti vsako zimo.

Drugi vzrok bolj slabih razmer pa je, ker so nekateri rovi take opremljeni z moderno mašinerijo, da je težko verjeti. Prej je naložen 80-tonski železniški vagon kot pa je pred nekaj leti premogar naložil majhen voziček v rovu. In železniški vagoni se pomikajo pod stresalnikom kakor reka po strugi.

Drugi novic nimam veliko v naši mali nasebini. Je pač več živahnosti v bližnji nasebini Midway—malem "Clevelandu". Tam imajo vsakovratne priredbe. Imajo mladinski krožek, ki pogosto priredi igre, in sicer v popolno zadovoljstvo občinstva. Tako imajo tudi ženske svoj gosposinjski klub, pri katerem se večkrat spominjajo svojih mož in ostalega občinstva s tem, da priredijo kakšno zabavo z okusnimi poticami, kranjskimi klobasami in drugimi dobrotami. Možaki pa imajo seveda svojo lekarno, v kateri dobijo vse sorte zdravila v slučaju potrebe.

Kakor sem izvedel, nameravajo ustanoviti še nekaj drugega. Le naprej po začrtani poti, rojaki, in uspeh je gotov! Ko bom pisal prihodnji dopis, se bo mogoče že pisalo leto 1942. Imejmo val željo, da bo do takrat že kakšna izprememba onkraj luže. Valentinčiču priporočam, naj nadaljuje s svojimi dopisi, katere rad čitam. Naj pove javnosti, koliko zajcev je postrelil tisti lovec, ki je imel krivo puško.

Fortunat Maček, 231.

"Reševanje" Slovencev

Cleveland.—V Domačih vesteh Prosvete ste čitali, da smo "mi" Slovenci imeli shod za našo osvoboditev izpod italijanskega jarma. Prosveta je to gotovo črpala iz lista Enakopravnost, ki pa je bil v tistem poročilu preveč površen. Na tem shodu je bil zastopan tudi "naš" drugi list, namreč Ameriška Domovina z urednikom Jamesom De-

bavcem vred. Torej naj tudi jaz malo poročam, ker gre za—našo osvoboditev, ki je kaj košljiva stvar.

Na tem shodu so se "naši" navduševali za osvoboditev od Rima, kljub temu pa silijo v Rim! Večkrat sem se omenil, da so čudna pota božja in ta shod je to še bolj potrdil. Shod se je vršil v Slovenskem narodnem domu v spomin umrlega dr. Antona Korošca. Bil je seveda shod — "najsvetejših". Na njem je bila prečitana tudi spomenica, katero so podpisali reverendi Milan Slaje, Matt Jager, Julius Slapšak ter urednik James Debevc.

Shod je otvoril sam Anton Grdina (kaj bi se zgodilo, da ni Toneta zraven!), menda kot popolnega okrevanja, ko bodo na umu bolno zverino v človeški podobni spravili na varno, se bo ubogo, gladno in od trpljenja umirajoče ljudstvo oddahnilo. Nadalje stoji v tej resoluciji, da je pod nemško in italijansko kontrolo 1,500,000 Slovencev, in sicer 700,000 pod Italijo, 800,000 pod Nemčijo, to je na Koroškem in Stajerskem. Te številke se mi zde veliko prefrane, posebno kar se Koroške in Stajerske tiče. Na drugi strani pa ima Jugoslavija v Slavoniji in Banatu mnogo Nemcev, ki se nazivajo Svabi. In če vključimo še Kočevarje, kaj potem? Še bolj pretirane pa so številke o skupnem številu Slovencev, o katerih pravi resolucija, da jih je pet milijonov na zemlji in od teh da jih 500,000 živi v Združenih državah, 45,000 v Clevelandu.

Ne vem, kje so dobili te "podatke" o petih milijonih Slovencev. Menda so vsakega šteli za tri in še kos povrhu, nas v Združenih državah so pa kar podvojili in še nekaj navrgli. Priznava jim moramo vsekakor dati, da so "učene glave" in statistiki, kakršnih ne premore nobena univerza. Tako resolucijo morejo sklamfati skupaj le—brihtne glave, ki se opirajo na pregovor, da moramo sami postati gospodar svoje hiše in da se bomo opirali na Wilsonovih 14 točk! (Ampak "združeni Slovenci", vi ste pozabili, da je on že zdavnaj umrl.) In da zaključimo, se moramo obrniti na predsednika Združenih držav, da nas on reši!

K slednjemu jaz rečem to, da smo lahko veselji, da nas je rešil vsaj malo tiste krize, ki je izbruhnila pod prejšnjim predsednikom, in da imamo kaj jesti. Mi ne moremo od predsednika zahtevati, da nas bo še reševal z armado po Koroškem, Gornjem Stajerskem, Argentini, Primorskem ali koder smo že. Jaz ne verjamem, da bi kateri tistih, ki je bil na shodu, hotel iti v armado in se bojevati za ideale dr. Korošca in za osvoboditev Slovencev izpod tujega jarma, ker bi se bal, da bi ga kdo ustrelil. Torej zaupajmo v Boga, saj smo pobožni narod in A. D. je katoliški list in gotovo bo ljubi nebeski oče imel usmiljenje z našim narodom. Obenem se lahko še pri svetem očetu priporočimo za par molitvic za našo osvoboditev, ker Mussolini mu gotovo ne bo upal od-

metropoli! Kaj pa Sabec, urednik Enakopravnosti, mar je on figa? Tudi on bi moral govoriti! In brez Vatra Grila bi tudi ne smelo biti. Tudi Terbovčevega Toneta ni bilo poleg in še celo Zupana od katoliške podpore organizacije je manjkalo, da ne govorimo o Mattu in Milanu in drugih naših najboljših govornikih. Vidite, več kot polovico ste nas izpustili, vendar pa pravite—"mi združeni Slovenci". Je za počit.

In kaj še pravi resolucija? Da smo globoko ginjani radi izgube našega slovenskega vodje in da mi (?) ameriški Slovenci svesno izjavljamo, da bomo zvesto sledili njegovim idealom. (Pardon, mene kot Slovence morate izpustiti, ker ne bom sledil njegovim idealom. Moje ideje se sučejo drugače!) Nadalje pravijo, da bomo delovali s Slovenci preko morja z vsemi silami za ujedinjenje. Kako se bo to zgodilo, ne vem, saj se tukaj ne delujemo skupno. Tudi se lahko spominjate, kako smo za časa zadnje vojne l. 1914-18 delovali skupno in s kom je Tone Grdina sodeloval.

Nadalje stoji v tej resoluciji, da je pod nemško in italijansko kontrolo 1,500,000 Slovencev, in sicer 700,000 pod Italijo, 800,000 pod Nemčijo, to je na Koroškem in Stajerskem. Te številke se mi zde veliko prefrane, posebno kar se Koroške in Stajerske tiče. Na drugi strani pa ima Jugoslavija v Slavoniji in Banatu mnogo Nemcev, ki se nazivajo Svabi. In če vključimo še Kočevarje, kaj potem? Še bolj pretirane pa so številke o skupnem številu Slovencev, o katerih pravi resolucija, da jih je pet milijonov na zemlji in od teh da jih 500,000 živi v Združenih državah, 45,000 v Clevelandu.

Ne vem, kje so dobili te "podatke" o petih milijonih Slovencev. Menda so vsakega šteli za tri in še kos povrhu, nas v Združenih državah so pa kar podvojili in še nekaj navrgli. Priznava jim moramo vsekakor dati, da so "učene glave" in statistiki, kakršnih ne premore nobena univerza. Tako resolucijo morejo sklamfati skupaj le—brihtne glave, ki se opirajo na pregovor, da moramo sami postati gospodar svoje hiše in da se bomo opirali na Wilsonovih 14 točk! (Ampak "združeni Slovenci", vi ste pozabili, da je on že zdavnaj umrl.) In da zaključimo, se moramo obrniti na predsednika Združenih držav, da nas on reši!

K slednjemu jaz rečem to, da smo lahko veselji, da nas je rešil vsaj malo tiste krize, ki je izbruhnila pod prejšnjim predsednikom, in da imamo kaj jesti. Mi ne moremo od predsednika zahtevati, da nas bo še reševal z armado po Koroškem, Gornjem Stajerskem, Argentini, Primorskem ali koder smo že. Jaz ne verjamem, da bi kateri tistih, ki je bil na shodu, hotel iti v armado in se bojevati za ideale dr. Korošca in za osvoboditev Slovencev izpod tujega jarma, ker bi se bal, da bi ga kdo ustrelil. Torej zaupajmo v Boga, saj smo pobožni narod in A. D. je katoliški list in gotovo bo ljubi nebeski oče imel usmiljenje z našim narodom. Obenem se lahko še pri svetem očetu priporočimo za par molitvic za našo osvoboditev, ker Mussolini mu gotovo ne bo upal od-

reči prošnje. Ampak bi bilo menda bolj potrebno, da bi ga prosili, da bi s Hitlerjem ne zasedla še ostale pokrajine Slovenec.

Končno rečem, da je takole rogoviljenje po metropoli brez potrebe in brez pomena za pametne ljudi, pa naj bodo že kakršnoli narodnosti.

Frank Barbič, 53.

Zagovor tehnokracije

Cleveland, Ohio.—Zadnje čase se je pričela živahna razprava o tehnokraciji. Še naš urednik se je poslužil in spisal razpravo, ki je bila priobčena v našem listu Prosveti v več številkah. Jaz sem član Slovenske narodne podporne jednote že desetletja. V jednoto spada tudi vsa moja rodina. Pa to je postranska stvar.

Ker je zadeva tehnokracije vzbudila toliko pozornosti v naši slovenski javnosti, se tudi jaz čutim dolžnega nekaj spregovoriti. Citatelji in uredništvo naj nikar ne mislijo, da sem član tehnokracije, zato pa tudi ne morem več o tem razpravljati. Potrebno se mi pa vidi omeniti, da sem se že pred par leti udeležil predavanja, ki se je vršilo v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Road, in potem sem se udeležil še par predavanj, ki so se vršila v okrožju, kjer živim.

Predavanja so bila zelo zanimiva, ker je vsak predavatelj natančno pojasnil in prepričevalno dokazal vsak predmet, o katerem je govoril. Vsak preudaren človek mora priznati, da so njih trditve resnične in je tudi namen, razlagati resnico med kirše mase ljudstva. Dalje sem nekajkrat posetil tudi učni tečaj, katerega tedensko posejajo člani kakor tudi nečlani. Razpravljalo se je vselej o važnih stvareh, ki so v tesni zvezi s človeškim življenjem; dalje se je dokazljivo pojasnjevalo o razmerah, v katerih živimo. Prepričevalno so tudi razlagali, kaj nas čaka, če se ne bomo ob času zgradili. In o vsem tem sem z vsakim dnem bolj prepričan, ko vidim današnje drvenje povsod, pa bilo v rudnikih, na farmah ali v tovarnah.

Ko primerjam uredniško razpravo v Prosveti in pa ono, kar se v resnici razlaga, sem prepričan, da se je urednik zelo malo poglobil v tehnokracijo. S tem ni moj namen kritizirati, vredno pa je popravka in tudi dostaviti, da se v nekaj tednih človek ne more spoznati v obširnem načrtu in namenu, ki ga ima tehnokracija.

Pravijo, da tehnokracija ne pričakovano napreduje z vsakim dnem. Svoj razmah beleži od leta 1932, kar znači, da je vredno se o tem prepričati. Jaz se bom tudi sam ob priložnosti vpisal, ker sem prepričan, da je razlaga tehnokracije resnična in zanimiva za vsakega, posebno pa še zaradi tega, ker se članstvo med seboj ne razlikuje, pa bilo to kakšen poklicni stanovnik ali navadni delavec; skratka v tehnokraciji je vse članstvo enako. Prepričan sem se, da je v Ameriki možno upeljati tehnokracijo in je za isto vredno tudi delovati ter žrtvovati skromno članarino in trud.

Kdor se potrdi iskreno občešči s člani tehnokracije, se marsikaj nauči. Ni pa resnica, da je to kakšen evangelij, ki omamlja članstvo. O tem se vsakdo moti in javno pripozna, da ne ve natančnosti, katere učni tehnokracija. Dobro poučeni člani tehnokracije razlagajo tako prepričevalno in dokazljivo, da ne more nihče oporekati, posebno če je iskren sam sebi in drugim.

Dobro nam služijo tudi dopisi, ki so priobčeni od časa do časa po raznih dopisnikih širne Amerike. Mnogokrat se omenja o upostavljanju modernih strojev povsod in učinek je potem nezaposlenost. Ko bi številni citatelji vedeli o spopolnitvi strojev, ki jih naša zadnje čase izdelujejo samo v državi Ohio, bi se gotovo čudili, kaj vse zmore izum človeškega raziskovanja. Stroji pa se bodo uporabljali povsod še v večji meri kakor se do sedaj, kar pomeni, da bo v bližnji bodočnosti vrsta brezposelnih še večja in z brezposelnostjo pa sprejemanje miloščine.

(Dalje na 3. strani.)

Doklej sega otrokovo razumevanje?

"Otrok je tako majhen, da ne more še razumeti in dojeti, da govorite z njim," slišite pogosto govoriti mlado mater. Tako misli dobi mater in vzgojitelj in vse delajo isto napako, namreč da brez razmišljanja verjamejo v resničnost teh besed. To traja vse dotlej, dokler otrok ne začne govoriti, pogosto pa tudi pozneje.

Otrok je prve tedne svojega življenja zavoran pred strahom svoje nemoci. Prav nič ne zanima za vse občudovanje svoje okolice, kakor tudi za pozornost, ki mu jo posvečajo. Narobe je pa otrok od prvih ur svojega življenja zelo dovzeten za zvoke. Novorojenček vznemiri in očitno zdrzne ob nepričakovani hrupu. Kadar ga mati kopa in mu pri tem mirno in spokojno prigrvarja, to zelo dobro vpliva nanj. Zato so matere gotovo že opazile, da se otrok prve tedne svojega življenja "tako rad kopa". Za otroka v tej dobi kajpak ne pomenijo dosti ljudje in besede. Zvočni glas, mirno naglasjanje pa posebno dobro deluje. Takšen glas dobrodejno učinkuje nanj, izpolnjuje mu udobnost, s katero ga obdaja. Tudi kadar joče, pričakuje, da ga bodo previli in nahranili, in mu mati mirno prigrvarja, češ: "Tako dobiš, srček!" ali pa "Steklenička še ni pripravljena." Spokojno izgovorene besede bodo zadržale otrokove solze, ki se sama navada, kajti otrok dobro ve, da jim sledita hrana in ugodna navzočnost skrbne mamice.

Ljudje, ki imajo po naravi prodiren glas, morajo posebno pazljivo ravnati z novorojenkom. Grob glas otroka vznemiri. Vznemirilo celo odraslega otroka, ki že začneja hoditi, zašliši: "Nikar, nikar, padel boš!" ali pa "Ne dotikaj se, razbil boš!" Na takšen način se pogovarjati z otrokom je velika napaka, ker mu s tem ne boste koristili. Narobe, otrok se bo bolj ustrašil in v tem pri hoji pada, razbije krožnik ali pa raztrga knjigo. Če ga boste previdno in mehko opozorili, češ: "Pazi, če ne boš dobro držal, se ti posoda razbije," bo otrok miren. Na isti način tudi čuva svoje igrače.

Ko otrok začne govoriti, se hkrati poveča njegovo razumevanje in dojemanje. S tem pa se ni rečeno, da lahko takoj pove, kar misli izraziti. Vzgojitelj mora znati otroka razumeti. Pravilna in dobra vzgoja otrok izkazuje mnenje nekaterih, da otrok ni umsko dovolj razvit, da bi razumel odrasle, prav tako pa tudi mnenje, da ničešar ne razume in da lahko pred otrokom o vsem govorite. Če otroka ne razume, je to pogosto zato, ker so dogodki novi in jih mora otrok najprej prenesti v svoji glavi. Otrok resda malo počasneje dojema, toda kar dojame in razume, si zapomni za dolgo, lahko rečemo, za zmerom.

Nekaj koristnega o pudranju

Naša koža neprestano izloča na svoji površini telesu škodljive in nepotrebne snovi. Torej čez dan uporabljamo razne kreme in pudre, smo znojnice na koži zamašili in je s tem ovirano njeno dihanje in prav tako izločanje potu in škodljivih snovi. Temu odpomoče samo z vsakdanjim čiščenjem kože. To najbo že in najceneje dosežemo s precej toplo vodo, ki raztopi maščobo in očisti zamašene znojnice. Potem si kožo izplaknemo še z mrzlo vodo, da se znojnice spet zapro.

Pudranje suhe polti je škodljivo. Najprej moramo kožo vselej namazati s kakšno dolo kremo, šele potem se lahko previdno napudramo. Večina žensk misli, da se zna pudrati. Vendar to ni tako lahko, kakor si jih večina predstavlja. Ženske navadno za pudranje uporabljajo zmerom eno in isto krpico. Ta postane že po trikatrini uporabi umazana in postane bakterij. Če torej takšno krpico dolgo uporabljamo, smo zmerom v nevarnosti, da se nosimo na svojo kožo bakterije in da se na koži vname. Uporabljajte za pudranje kocke vate, ki ga pri vsakokratni uporabi izmenjate.

Sicer pudranje samo po sebi ni škodljivo, seveda če ne pretiravamo. Narobe puder koristni, kar varuje kožo pred prevelikimi plotnimi izpremembami in morebitnim okužanjem.

Nekateri ljudje uporabljajo puder celo na nekakšno suho umivanje glave in las. S tem seveda ne dosežejo popolnega uspeha. Narobe lasje so potem še bolj umazani in mastni. Takšno pudranje je priporočljivo samo za bolnike, ki dolgo leže in jim las ne moremo umivati z vodo, ali če to odredi zdravnik. Edno v primeru prihaja je puder, pomešan s določeno količino žvepla, zelo koristna masazna.

Puder je popolnoma nenadomestljiv ljudem, ki se jim potijo noge. Prav tako je tudi vsako masazo puder zelo koristen.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 10. januarja 1921)

Domače vesti. V Jolietu se je začelo graditi za graditev slovenskega narodnega doma.

Delavske vesti. V rudarski uniji UMWA je vedno 553,295 članov.

Inozemstvo. V Nemčiji je zastavkalo 300 poturških rudarjev.

Sovjetska Rusija. Leninova vlada se trudi za obnovo splošne trgovine.

Člani unije Ameriške delavske federacije piketirajo tovarno Caterpillar Tractor Co., Peoria, Ill., po oklicu stavke.

Novice iz starega kraja

V JUGOSLAVIJI JE LETNO 70.000 SPLAVOV
Za jetiko pa umre vsak osmi prebivalec

Zagreb, 27. oktobra.—Hrvat-ki zdravniški zbor v Zagrebu je danje dni priredil vrsto predavanj o razvoju hrvatskega naroda. Predavanja so bila številno obiskana. Poslednji dan priredil je prvi predaval dr. Pavle Tomašić. Razpravljal je o boleznih, ki povzročajo prezgodnje umiranje mnogih hrvatskih ljudi. V Jugoslaviji je najbolj nevarna jetika. Leta 1937 je umrlo v Jugoslaviji 30.276 prebivalcev na jetiko. Na Hrvatskem terja jetika letno 14% smrtnosti, to je pravi, da vsak osmi Hrvat umre za jetiko. V splošnem pa umre v Jugoslaviji 242.184 prebivalcev in to poleg jetike za sililno, malarijo in različnimi nalezljivimi boleznimi.

Profesor dr. Stjepan Vidaković je v svojem predavanju poudaril posebno pozornost odpravljanju, ki stalno omejuje naraščanje prebivalstva in silno kodaže tudi zdravju mater. Od leta 1914 dalje stalno narašča število splavov. Najmanj splavov naj Hrvatsko Zagorje, Lika, el Bosne in Hrvatskega Primorja. Grozeče pa narašča število splavov na Hrvatskem Posavju in Podravju ter po dunajski banovini, torej ravno po tistih porajinah, kjer so kmetje na plodni zemlji in najlažje preživljajo. V teh pokrajinah pa je žalost število splavov vsak dan večje, a število porodov vsak dan manjše. Kratko: v banovini Hrvat-ki prijavi zdravniški vsako leto 18.000 splavov, še neprimerno večje pa je število neprijavljenih splavov. Dr. Vidaković sodi, da je v vsej Jugoslaviji letno trog 70.000 splavov.

Dr. Rudolf Bičanić je predal poslednji in je navajal: Medtem ko je v teku zadnjih desetih let v bivši savski banovini naraščalo število prebivalstva za 260.000 duš, je isti čas naraslo število hiš in hišic za 50.000, število ruševin pa za 83.000. V industrijskem pogledu so imeli Hrvati leta 1900 na razpolago 30.000 konjskih sil, a leta 1931 že 167.000. V tem razdobju je število hrvatskih kmetijskih gospodarstev naraslo za 11%, število pridatkov trgovske stroke za 70 odstotkov, število javnih namestitev pa celo za 76%. Na koncu predavanja je dr. Bičanić rekel, da je danes banovina Hrvatske deficitna država velikega obdaja. Pšenica pada na račun turčice, živinoreja je na skrajni meji, rudarstvo hira, industrija se seli in nima razmah. Število prebivalstva sicer narašča, a ni je čas, ko je treba na vsak človek povečati proizvodnjo. V zaključku bodo izdelali veliki minister vlade in banovine Hrvatske, da se izvršijo izboljševalna dela, bodo v veliki meri koristila rodu.—Predavanja, ki so bila dana takrat v Zagrebu, bodo bila v posebni brošuri.

Slovenije

DOVE POTEZE V LICU UBLJANE

Če pogledamo zunanje lice Ubljane, se je preko letošnjih poletja in jeseni v marsičem spremenilo. Zvezda s kraljevim omenikom na primer—čisto nova podoba. A je tudi dosti drugih točk, ki kažejo, kako se Ubljane vedno bolj prenavlja in modernizira. Načrti, še pred leti zasnovani, se popoma izvajajo, med temi je najvažnejša gradnja nove tržnice. Na desnem bregu Ljubljane, na fronti Tromostje in Zmajski most, tam raste iz tal zdaj močno zidovje iz rezanega kamna z lepo razpetimi oboki, ki delujejo kakor patricijske palače ob ulici v Benetkah. Poslopje je obrežni strani skoraj dograjen; če bo vreme ugodno, bo mogoče betonirati tudi stropne in zimo. Celoten odraz tržnice obrežja je že zdaj impozanten in ima res velikomestno potezo. Novi most preko Gruberjevega kopa kot ravne zveze Streliške ulice—Hradeckega vasa je tu-

globino. Imela sta dogovorjene znake, kdaj se bo prišlo odno- no prenehalo z metanjem krajni- kov. Ko je tovariš prenehal z de- lom ter dal Urlepu znak, ni iz glo- bine dobil nikakega odgovora. V težki slutnji je šel pogledati pod jašek ter našel tam Urlepa ležati med krajniki. Ponesreče- nec ni kazal nobenih znakov živ- ljenja. Rudniški zdravnik, ko so mu prinesli Urlepa, je mogel sam- o še ugotoviti smrt. Ponesreče- nec zapušta ženo.

Kako je prav za prav nastala nesreča, bo ugotovila komisija. Domneva pa se, da je Urlepu pri- šlo pod jaškom slabo ter se je zgrudil, na njega pa so padali iz velike višine krajniki, ki so ga usmrtili.

Nevesele zgodbe iz vranskega kota

Vransko, 27. okt. Minuli teden je naplavlil potok Bolska, ki je zlasti v zadnjih po- plavah močno narasel, pri Gomilskem trupu neznane ženske. Truplo, ki je moralo ležati že pre- cej časa v vodi, so prenesli v mr- tvašnico na Gomilskem. Pri sod- no-zdravniškem ogledu niso na-šli nobenih znakov, kakoga na- silja. Ker niso v bližnji okolici po- grešali nobene ženske, so do- mevali, da je voda prinesla truplo iz oddaljenih krajev. Po orožniškem poizvedovanju pa so naknadno ugotovili, da gre za 30-letno Jurek Amalijo iz Pol- jana na Hrvatskem, ki je zadnji čas služila za deklor pri ne- ki posestnici v Ojstrski vasi, in ki je odšla v nedeljo 6. t. m. k maši, pa se ni od takrat več vr- nila. Kaj jo je dovelo do obup- nega koraka, ni znano.

Te dni se je v gostilni pri "Slo- vanu" na Vrhskem oglašil ne- znani moški ter od tam aredi po- polnevno odnesel lastnuku g. Cu- kali par novih čevljev. Gotovo pa je moral biti res precej vi- njen, kakor je to pozneje zatir- jeval, ali pa skrajno predrzen, ker se je še isti dan v mraku po- javil v Ukaloovi kuhinji, kjer je poprosil za hrano. Smola pa je bila v tem, da je prav tedaj pri- šel g. Cukala, pogledal neznanca od glave do nog, ter po patent- nih vezalkah spoznal, da tiči ne- znanec v njegovih, pravkar iz- ginulih čevljih. Obvestili so o- rožništvo, ki je neznanca teme- ljito izprašalo vest in ugotovilo, da gre za nekoga, že večkrat ra- di tatvin kaznovanega "znana- ca" varnostnih oblasti, ki je doma na Gorenjskem. Izročen je bil so- dišču.

V noči od petka na soboto je došel neznan storilec odpeljal iz svinjske kuhinje gostilničar- ja Stancerja na Vrhskem žele- zen kotel "Alfa". Domneva se, da je storilec kak pregoreč zbira- lec starega železa. Orožniki za- njim poizvedujejo in je pričako- vati, da bodo drzneža v kratkem izsledili in ga spravili za rešetke, kjer bo imel dovolj prilike ogle- dovati tuje železo.

Da se v našem kotu ne doga- ja več tatvin, gre zasluga pred- vsem tukajšnjemu orožništvu, ki skrbi za to, da vsako kaznjivo dejanje hitro izsledijo in se krivci kaznujejo.

Nepotrebno vprašanje

Duhovnik vpraša zločinca v ječi: "Kaj vas je vendar spravi- lo za to nesrečno zidovje?" Zločinca: "Orožnik, častiti gospod..."

Michael F. Widman (levo), direktor organizatorične kampanje avtne unije v Fordovih tovarnah, in James F. Dewey, član spravnega odbora federalnega delavskega departamenta.

Življenjsko nepogrešljivi živalski organizmi

Dr. Stanko Bevk

Ce človek opazuje živali in mo- tri njihovo življenje, primerja skoraj nehoti njihove organe in življenjske pojme s svojimi. Ta- ko pričakuje na pr., da imajo vse živali oči v glavi ali vsaj na prednjem koncu trupa, da imajo tam svoj sedež tudi uho, čutilo za vonj, okus itd. Res se to za mnoge živali ujema, kajti je pri- kladno, da so nameščena pogla- vitna čutila na onem delu telesa, ki prihaja z novo okolico najprej v dotik. Toda včasih del telesa, ki je pri premikanju živali spre- daj, ni pripraven za gledanje, za- to imajo živali, katerih prednji del tiči v temi, oči na onem delu, ki je v luči.

Prav tako morajo biti oči, da služijo svojemu namenu, pri onih živalih, ki se gibljejo v več ame- reh, pri živalih, ki so kroglaste ali zvezdaste, postavljene tako, da vidi žival v vse te smeri. Za- to imajo morske zvezde oči na koncu vseh petih ramen, klobuč- njaki na svojih okrajcih, nekatere školjke na gibljivem robu, ki leži ob zvezu, obmorski polž on- cidium na hrbtu, črvi cevkaši na skrajnih nitkah, črv mnogooko- bočno na telesnih obročkih, ribja pijavka ob zadnjem prisku itd.

Skoraj isto velja za uho, od- nosno za ravnotežni organ. Pri dvočlenih somernih živalih je uho navadno pač v glavi, toda pri morskih klobučkih v robu okraj- ca, pri mnogih žuželkah v tru- pu, pri drugih na nogah, pri ra- ku mysis celo na koncu repa.

Vonj in okus delujeta pri više organiziranih živalih in pri člo- veku po večjem skupno. Često je celo težko ločiti, ali gre za okus ali vonj. Okus sam nam pravzaprav posreduje samo šti- ri različne občutke, namreč za sladko, kislo, grenko in slano. Vse drugo, kar čutimo na pr. pri jedi, gre na rovaš vonjalnih čut- nic. Če dobro zamašimo nozdr- vi, po okusu ne razločimo jabol- ka od čebule, ne različnih mes- nin ali sorodnih tekočin. Okuša- ti moremo samo one snovi, ki so raztopljene ali vsaj raztopne v sili.

Umerno je zato, da je sedež okusa pri večini živali v ustih ali okoli njih, vendar ne pri vseh. Že pri nekaterih ribah so okus- ne brbončice v koži na bokih in na repu. Za neke žuželke se je ugotovilo, da okušajo s stopalom

končin (nog), kakor pri podnevnem metulju admiralu, pri neka- terih muhah itd. Ako admiralu, kadar sedi, omočimo stopalce z osladkano vodo, iztegne takoj ri- lec, kakor kadar sesa nektar iz cvetov. Ta odziv izostane, če mu na stopalce kanemo kapljico čis- te vode. Z nadaljnjimi poskusi so celo dognali, da ima admiral za trasi sladkor 250-krat tanjši okus kakor človek, da torej mno- go bolj natančno loči posode stopne sladkobe kakor mi. Sicer pa prav tako kakor človek razlo- čuje vse štiri okusne osnovne, namreč sladko, grenko, kislo in slano. Zdi se, da imajo tudi mno- gi raki in školjke okusno čutilo na končinah, kakaj skladno s na- menom okusnega čuta je, če se more a čutilom posegati pred se- be. Celotno tako nizko stojiče ži- vali, kakor so pijavke, so doka- zali, da imajo oster občut za okus. Kri v stekleni cevi, ki so jo sesale pijavke skozi živalsko opno, so zamenjavali z različni drugimi tekočinami. Če so bile te tekočine približno toliko sla- ne kakor kri, so pijavke sesale dalje, ako pa je bila tekočina kis- la ali sladka ali grenka, so takoj to spoznale in nehale piti.

Okus je tem bolje razvit, čim več okusnih občutnic je v okus- nem organu. Po tem sodeč so gle- de razvitosti okusa med sesalec na prvem mestu prežvekovalci in glodalci. Govedo ima na korenju jezika po 20 ostrovrstnih brada- vic, katerih vsaka vsebuje po 1760 okusnih brbončic, ki prihaja- jo pri okusu v glavnem v po- šte. Človek ima takih bradavic navadno le 10, v vsaki pa okro- go po 250 bradavic, torej 14-krat manj.

Okus pri odraslem človeku na- vadno nekoliko otopi, pri dojenč- ku je bolj razvit nego pozneje; celo pri otrocih, ki so rojeni 1—2 meseca prezgodaj, je čut za okus že dobro razvit. Z vajo pa se more okusni občut poostriiti: na pr. pri kuharicah, poznaval- cih vin, strokovnjakih za živila in poživila itd.

Vonj je za mnoge živali važ- nejši čut nego okus, za nekatere celo najvažnejši čut sploh. Dasi- vonj pri jedi sodeluje z okusom, deluje pri iskanju hrane samo- stojno in često nadomešča vid. Zlasti pri zvereh—izjemno mač- jega plemena—ima vonj prevaž- no vlogo. Saj so mnoge ponočne živali ali pa žive v zaraščenem svetu, kjer jim vid za zalezovanje plena deloma ali popolnoma od- reče.

Ptiči ne vonjajo, visoko v zra- ku ni daha. Ta je pri tleh, zato drže psi, ki gredo po sledu, nos prav nizko. Živali z dobro raz- vitim vonjem imajo moker nos; z njim zaznavajo smer vetra ka- kor lovec z oslinjenim prstom. Morejo si zato izbrati, da slede proti vetru, ki jim od daleč do- naša dahi plena pa tudi nevarno- sti. Star srnjak kroži okoli lovca, da ga dobi v veter in nos.

Človek in sesalec vohajo samo- tiste snovi, katerih najmanjši delci prihajajo z zrakom na vo- njalno sluznico. Če raztopimo kakšno dišečo snov v vodi in a- to raztopino napolnimo nosno duplino, je ne zavohamo.

Povodne živali pa vohajo tudi v vodi razpršena snovna de- la, dvoživke vonjajo z istim vonja- lom v vodi in na suhem. Ribje vonjalo sta plitvi jameci, ki ni- mata zveze z usti ali žrelom. Ne- katere ribe vohajo izvrstno, naj- bolj menda somi. Iskati že začno plen plavaje nemirno na okrog, če si v njihovi bližini umijejo ro- če, ki si z njimi prej držal ribo. Tudi za naše ribe belice je doka- zano, da si iščejo hrane tudi z "nosom".

Nepojmljivo tenak vonj imajo

Slovenska Narodna Podporni Zveza

3857-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Vincent Calkar, predsednik.....3857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, gl. tajnik.....3857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradišnik, pomoč. tajn.....3857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vargich, gl. blaginjski.....3857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Gofina, upravitelj glasila.....3857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Matic, urednik glasila.....3857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andrej Vidrič, prvi podpredsednik.....704 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bello, drugi podpredsednik.....1838 W. Walker St., Milwaukee, Wis.
John Podber, 3r. prvi distriktni podpredsednik.....Box 237, Strabana, Pa.
Camilla Zarich, drugi distriktni podpredsednik.....2387 W. 45th St., Cleveland, Ohio
John Klamon, tretji distriktni podpredsednik.....148 Prospect St., Quincy, Ill.
Edward Tomac, četrti distriktni podpredsednik.....233 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:

Math Petrovich, predsednik.....223 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Calkar.....3857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider.....3857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vargich.....3857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Olig.....3857 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Dimitri J. Letich.....1887 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Jacob Kupa.....1696 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

POBORNJI ODBOR:

John Gerich, predsednik.....414 W. May St., Springfield, Ill.
Frank Barbi.....19311 Mead Ave., Cleveland, Ohio
Anton Smolar.....Box 37, Anna, Kansas
Frank Vrstarič.....315 Taser St., Lakewood, Pa.
John Trisel.....Box 287, Strabana, Pa.

NADZORNI ODBOR:

Frank Kalla, predsednik.....3851 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Mahan.....35 Weichert Ave., Peru, Illinois
Miles Medvinski.....1832 Arada Ave., Cleveland, Ohio

nekateri žuželčje skupine. Na neverjetne razdalje zavohajo metulji, zlasti ponočnjaki, samice ali hrošči grobarji poginule živali. Sedež vonja so pri tleh ži- valih tipalnice, ki so pri dobrih vonjavah često površinsko jako po- večane, čeljuste, betičaste i. p.

Na vonjalne občutnice vpliva- jo nekatere snovi bolj kakor druge. Tako n. pr. če ovohamo mošek, če ga je v litru zraka samo milijoninko milijgrama, alko- holu alični merkaptan pa tudi, če ga je celo 28-krat manj.

Druhi snovi mora biti pre- cejanjo mero več v zraku, da jih občutimo. Če deluje na vonjalo ena in ista snov dalje časa, vo- njalne občutnice otopo in snovi ne vohamo več.

Mimo tega, da ima vonj važ- no vlogo pri iskanju hrane in v spolnem življenju—tudi pri člo- veku—vzbujajo povsodni duhovi tudi tek ter vplivajo posebno tu- di na prebavne člove, da delujejo hitreje in krepkeje. Zato ima kuharska umetnost za človeka prav velike biološki pomen.

Stavka cestnih železničarjev v Sanghaj

Sanghaj, 9. jan.—Tri tisoč uslužbencev na tujakajni cestni železnici, ki jo obratuje angle- ska kompanija, je zastavkalo, ko je bila zahteva glede zvišanja plače odbita. Nepokoj med de- lavci se opaža tudi v drugih in- dustrijah, kar je v glavnem po- sledica draginje. Japonake voja- ške avtoritete so omejile dovoz riža v mesto.

Peta in sprejel ameriškega poslanika

Vichy, Francija, 9. jan.—Novi ameriški poslanik William D. Leahy se je včeraj oglašil v ura- du premierja Peta in mu iz- ročil svojo poverilnico, kakor tu- di osebno Rooseveltovo poslani- go. Vsebinska te ni bila objav- ljena.

Ameriški letalec se ubil v Angliji

London, 9. jan.—Philip H. Leckrone, letalec iz Salema, Ill., se je ubil pri letalski nesreči zadnji ponedeljek, se glasi poro- čilo letalskega ministra. Leck- rone je bil v skupini več ame- riških državljanov, ki so odšli v Anglijo po izbruhu vojne in se pridružili britski letalski sili.

Unijski uradnik aretiran v New Yorku

New York, 9. jan.—Distrikt- ni pravdnik Thomas E. Dewey je naznanil, da je bil aretiran Jo- seph Lanza, uradnik unije živil- skih delavcev (ADF), na obtož- bo izsiljevanja in raketiranja. Lanza je znan kot najbolj noto- ričen raketir.

Vodja indijskih nacio- nalistov obsojen

Allahabad, Indija, 9. jan.—Maulana Abdul Kalan Azad, predsednik Vseindijskega kon- gresa (nacionalistične stranke), je bil obsojen na osemnajst me- secev zapora na obtožbo kršenja naredb glede obrambe Indije. Azad je bil aretiran zadnji te- den, ko je došel na železniško postajo v Allahabadu.

Ameriška akcija v prilog Grčiji

Dobila bo več bojnih letal

Washington, D. C., 9. jan.—Administracija je še storila ko- rake, da uredniči zagotovilo, ka- koro je izrekel Roosevelt v svo- ji poslanici kongresu, da bodo države, ki se bore proti agre- sorjem, dobile večjo pomoč v tankih, bojnih letalih in bojnem materialu. Pravkar je bilo na- znanjeno, da bo Grčija dobila več ameriških bojnih letal. Gr- čija jih bo plačala z denarjem, ki ga ima v Ameriki.

Tipi letal, ki bodo dostavljeni Grčiji, niso omenjeni v nazna- nilu. Domneva je, da so ta mo- derna. Izdelana so bila za ame- riško armado. Pogajanja glede dostavitve letal Grčiji so v ime- nu atenske vlade vodili člani britake nakupovalne misije.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Zdaj smo vedno v strahu, kaj bo jutri, kaj pojutršnjem itd. Nobene gotovitosti, nobenega vi- dika na bolje. Navzlic temu pa ni prišel še nihče v javnost a planom, ki bi bil izvedljiv. Edi- no tehnokratje so, to je resnica in je ne more nihče oporekati; kdor pa to dela, ne ve prav nič o tehnokraciji, mislim reči oni, ki namenoma ali nevedoma za- vlijajo po svoje, a blatveno ni- majo dokazila.

Sveda je res, da smo mi že ta- ko navajeni, da se med sabo pre- piramo prej kakor bi se zado- stili pripricali o stvarih. Tako je men- da prišla organizacija v nemi- lost pri nekaterih, ki se ne za- vedajo njenega pomena. Naš list Prosveta je bil vendar ustanov- ljen zato, da bo širil med čla- nosti jednote in njene čitatelje znanost in izobrazbo vobče. In tehnokracija ni nič drugega ka- kor organizacija za ljudsko izo- brazbo in za dosego ljudskega blaga brez žrtve in prelivanja krvi.

Meni se vidi prav, ko je ured- ništvo odstopilo prostor v Pro- sveti, da so tudi člani naše jed- note in obenem člani tehnokra- cije na kratko opisali njen po- men. Dosedaj se je oglašilo le par članov in članica naše jed- note. Upam, da bo uredništvo tudi v bodoče odstopilo prostor onim, ki jim je drago razlagati pomen tehnokracije. Po mojih stikih sem prepričan, da se teh- nokratje ne bodo prepirali ali izsiljevali članov ali članice naše jednote. Isto bi se smelo prič- kovati tudi od onih, ki se sedaj še ne strinjajo z resnico. Naj bo zadosti za danes, se bom pa še kdaj oglašil, kadar bo nanesla prilika.

Joseph Okr, 158.

Urednikova pripomba: Br. Oker pravi, da se je urednik Pro- svete v svoji razpravi zelo malo poglobil v vprašanje tehnokraci- je, ni pa br. Oker povedal, v čem je bil urednik v napačen.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Nemške čete paradiirajo v Bukarešti, glavnem mestu Rumunije.

Kaj je to? Ali ne gredo več čez Meuso? Umišajo se proti severu! Kavalerski častnik, ki se je kdovekako znašel med njimi, je dejal na glas:

"Strela božja, izmazati bi se bili morali osemindvajsetega, ko smo bili še v Cheneu!"

Drugi glasovi so skušali pojasniti to gibanje; pojavljale so se razne novice. Okrog druge ure zjutraj je prišel adjutant maršala Mac Mahona in prinesel generalu Douay po velje, da naj se vsa armada umakne proti Sedanu, ne da bi potratila eno minuto časa. Peti zbor, ki je bil pri Beaumontu strti, je potegnil tudi ostale tri v nesrečo. In v tem trenutku je general, ki je pazil pri ladjskem mostu, z obupom zaznal, da je njegova tretja divizija sama prekorčila reko. Dan se je baš začel, napad je utegnil priti vsak trenutek. Zato je tudi naročil vsem svojim nižjim poveljnikom, da naj vsakateri na lastno roko po najkrajši poti hiti proti Sedanu. On sam je opustil most, ukazal ga razdreti in marširal s svojo drugo divizijo in z rezervnim topništvo ob levem bregu, dočim se je tretja divizija pomikala po desnem, prva divizija, ki je bila v Beaumontu tako hudo prizadeta, pa je bila še razkropljena in v polnem begu, da se ni vedelo, kod. 7. zbor, ki še ni bil vstopil v boj, so tvorili zgolj razpršeni ostanki, izgubljaajo se po cestah in hiteci v temno noč.

Ura še ni bila tri in črna noč je še ležala na zemlji. Dasi je Maurice poznal okolico, vendar ni vedel, kam ga odplavlja ta narasli hudournik, ta brezumni vrvež, ki se je razlival po cesti. Ni se čutil zmognega, zamisliti jasno misel. Mnogi, ki so bili utekli beaumontskemu porazu, vojaki vseh orožij, zaviti v cunje, pokriti s prahom in krvjo, so se mekali med polke in kužili tovariše s svojo grozo. Po vsej dolini daleč onostran reke, se je dvigal sličen šum — teptanje drugih bežečih čet; bil je 1. armadni zbor, ki je odšel iz Mouzona z ostanki 5. zbora, vsa ta množica splasena in gnana od iste logične in neodoljive sile, ki je izza 28. tirala armada proti severu ter je pehala v zagato in v usojeni ji pogin.

Ali, dočim je Beaudouinova kompanija korakala skozi Pont-Maugis, se je zasvitalo na vzhodu, in Maurice je zdaj zopet vedel, kod hodi; na levi je bil Liry s svojimi pobojci, na desni, pokraj ceste, pa je tekla Meuse. Toda le z neskončno žalobnostjo je bledi mrak osvetljeval Bazilles in Balan, ki sta tonila tam za travniki. In na obzorju, ob neizmernih steni gozdov, se je risal sivi Sedan kakor mesto moreče žalosti. In ko so naposled mimo Wadencourta dospeli do Forcy-skih vrat, so se morali pogajati, prositi in pretiti — skoraj da oblegati trdnjavo, preden so dosegli od guvernerja, da je spustil verižni most. Ura je bila pet, ko je 7. armadni zbor prišel v Sedan, pijan od trdnosti, gladi in mraza.

8. V gneči na koncu Wadencourtske ceste, na Tureyskem trgu, je Jean izgubil Mauricea. In tekal je okrog, izgubil se med teptajočo tolpo, in ga ni mogel najti. Bila je pravcata smola, kajti sprejel je bil ponudbo mladega vojaka, ki ga je hotel vzeti s seboj k svoji sestri. Tam bi mogel odpočiti in celo leči v dobro posteljo. Vlada je strašna zmešnjava; vsi polki so bili navkriž, bilo ni več niti povelj za marš, niti predstojnikov, tako da so smeli ljudje skoraj svobodno počenjati, kar so hoteli. Če bi človek nekaj ur pospel, bi mu še vedno ostajalo časa, da se razpozna po kraju in dohiti tovariše.

Blaznica

E. E. Kisch

Prijatelj, pobijte me, kadar bo z menoj tako daleč! Pobijte me kakor steklega psa. "Kakor steklega psa?" Stekel pes je še vedno bolj podoben temu, kar je bil prej kakor pa blazen človek.

Cemu ne opravijo kar na kratko s človeškim življenjem, ki ni več in ne more biti več to, kar je bilo nekoč? Cemu puščate, da ta nesrečna bitja sama sebe ponesnažujejo, se v krčih zvijajo, se izgubljajo v nepremični apatiji; čemu dopuščate, da stradajo, rjovejo in bijejo okoli sebe?

Tisti, ki pozna evropske blaznice z njihovimi hodniki polni blaznežev, z njihovimi gumijastimi celicami, saj ne more zamisliti, da bi bilo mogoče pod drugim nebesnim avdom še hujše. Toda kdor je bil kdaj na Kitajskem, ve.

Bili smo v "Hiši demonov," kakor pravijo ljudje blaznici, ki se nahaja v bližini pekniških severovzhodnih vrat. Včasih je bil to budistični hram. A že zdavnaj so mu odpadli z lesa izrezljani okrasni in okenski okvirji. Okna niso zamrežena in vrata niso železna. Proti pobegu blaznežev so se zavarovali s stražo. Na Kitajskem nado-

Jean se je ves zmeden znašel na Forcy-skem viaduktu, nad širokimi travniki, preplavljenimi na guvernerjevo povelje z vodo reke Meuse; ko je stopil nato skozi sledeča vrata, je prekorčil most čez Meuso, in navzlec vstajajoči zarji se mu je zazdelo, da zopet pada noč na to mesto, stisnjeno med svoje okope, in na njegove ulice, obrobene z visokimi hišami. Niti imena Muricevega svaka se ni več spominjal, le to je vedel, da je njegovi sestri ime Henrieta. Kam naj gre? Koga naj vpraša? Noge so ga nosile jedva še z mehanskim gibanjem marša; čutil je, da se zgrudi, ako postojl. Kakor človek, ki se potaplja, je slišal samo še gluho brnenje, razločal le še neprestano žuborenje toka ljudi in živali, ki ga je nesel s seboj. Ker je jedel že v Remillyu, ga je pred vsem mučila potreba po spanju; tudi med vojaški kroginkrog njega je trudnost zmagovala glad, in kakor čeda temnih senc so kolovratili po neznanih, mračnih ulicah. Ob vsakem koraku se je zgrudil kak vojak na hodnik ali pa je padel pod hišnimi vrati ter obležal v mrtvaško globokem spanju.

Ko je Jean pogledal kvišku, je čital na ploščici: Privoz k podprefekturi. In na koncu privoza je zapazil jezdeca, afriškega lovca, ki se mu je videl znan. Ali ni bil to Prosper, hlapec iz Remillya, ki je v Vouziersu govoril z Maurice? Mož je bil stopil s konja; plaho je stala žival na drhtečih nogah, in trpela je takšen glad, da je iztegavala vrat in globala treske trenskega voza, ki je stal ob hodniku. Konji, ki jim že dva dni niso dajali krme, so skoraj poginjali od onemoglosti. Veliki zobje lovčeve živali so ropotali ob glodanju lesa kakor strgalo, in lovec je jokal.

Jean se je bil že oddaljil, ko mu je prišlo nam, da bi ta fant utegnil vedeti naslov Mauricevih sorodnikov, vrnil se je, a lovca ni bilo več tam. Spričo tega ga je popadel obup, blodil je iz ulice v ulico, prišel zopet do podprefektore in hodil nato do Turenneovega trga. Tam se je za hip začutil otegeta, ko je pred mestno hišo, tik ob znožju spomenika, zagledal poročnika Rochasa s peščico ljudi njegove kompanije; če že ne najde prijatelja, se vsaj pridruži svojemu poklu ter zaspi pod šatorom. Ker se stotnik Beaudouin, ki ga je bil vrvež istotako potegnil s seboj in ga vrgel drugam, ni pokazal, se je trudil poročnik, da zopet zbere moštvo; a zaman je vpraševal, kje da je diviziji odkazano taborišče. Toda čim dalje so šli po mestu, tem bolj se je krčila kompanija, namesto da bi naraščala. Eden vojakov je z brezumnim mahanjem stopil v krčmo in se ni vrnil nikdar več; trije drugi so obstali pred vrati nekega branjevca; zadržani od zuvov, ki so bili načeli sodček žganja. Več jih je že ležalo počez v cestnem žlebu, drugi pa, ki so hoteli dalje, so padali zbiti in topi na tla. Chouteau in Loubet sta bila pravkar dregnila drug drugega s komolcem ter izginila za debelo žensko, ki je nesla pod pazduho hleb kruha. In tako sta ostala s poročnikom le še Pache in Lapoulle ter tucat drugih tovarišev. Pod brokastim kipom Turennea se je Rochas strašno trudil, da ne bi zapri oči in da bi ostal pokoncu. Ko je spoznal Jeana, je zamrmral:

"Ali, vi ste, korporal? In vaši ljudje?" Jean je skomizgnil z rameni v znamenje, da ne ve, Pache pa, ki ni mogel premagati solz, je odgovoril; kažoč na Lapoullea:

"Midva sva tu, samo midva ... Da bi se nas dobri Bog vendar usmili; preveč je revščine!"

(Dalje prihodnjiš)

mestuje človek avtomobil in žerjav, in stroj in most in telegrafsko žico, čemu bi ne mogel nadomestovati tudi ključavnice, mreže in vrati in alarmnega zvonca?

Upravnik zavoda nas je z globokim poklonom, ki bi delal čast državnemu zdravniku, peljal v svojo sobo. On ni zdravnik, vendar razume o psihijatriji prav toliko kot kak psihijater.

Ko smo ga najprej povprašali po demonih, je čutil potrebo, da se nasmehe. Seveda, pacienti si ustvarjajo, da je prišel vanje hudobni duh, običajno lisica in zdaj domuje v njihovem telesu ... Kitajski zdravnik ne more deliti mišljenja evropskih zdravnikov, češ da je blaznost v zvezi z možgani. Blaznost povzroča razni organi človeškega telesa, zlasti želodec, slina, notranji in zunanji ogenj, toda glavna ni nikoli v zvezi z blaznostjo.

Morda, se je nasmešnil in priklonil, — je tako pri evropskih bolnikih, kitajska duševna bolezen pa ni nikoli v zvezi z možgani. Punktacija (globoki vboj) iz iglo, ki ni sterilizirana, običajno v boleče mesto), je alfa in omega kitajske psihijatrije. In uspeh? Ravnatelj zavoda nam je pomežiknil: "Uspehov imamo prav tako malo kakor vi v Evropi."

Ljudje, ki so jih policija ali

sorodniki pripeljali v bolnišnico, so običajno zelo revni. Hranijo jih s kruhom in zelenjavo. Kasneje smo videli ta "kruh" in to "zelenjavo". "Kaj hočete," je dejal Kitajec svojem evropskemu tovarišu, "pacienti bi morali tu ozdraviti ali umreti. Oni pa se niti ne pozdravijo, niti ne umrejo. Ali je pri vas v Evropi kaj drugače?"

Prišli smo na dvorišče paviljona za moške. Postave, usmiljenja vredne kreature ... "Prijatelj, pobijte me, ko bo z menoj tako daleč!"

Tu je, komur se zdi to mogoče, strahotnejše kakor v evropskih blaznicah. Tam zavlačujejo z odreditvijo bolnika s pomočjo humanitete, podaljšujejo njegove bolečine in ga, čeprav mrtvega, ne pokopljejo, temveč ga negujejo z vsemi pripomočki higijene. Na zapadu dajejo trpljenju, ki se ga ne upajo končati, higijeničen in estetičen okvir. Na vzhodu pa ... Penast, blebetajoč, gol in priklenjen leži bolnik na hrbtu na kamenitih tleh, njegove roke so potegnili pod noge, tako da mu molijo noge navzgor. Morda priklepajo v Evropi na milejši način, morda ga morajo tudi tako prikleniti, vendar ne na odprtem dvorišču, pred očmi ostalih bolnikov ...

Vrata delijo moški oddelek od ženskega. Strgana obleka ali popolna nagota se zdi v mo-

Bojna letala, katere je izdelala Vultee Aircraft Corp., Downey, Cal., za ameriško armado.

škem oddelku nekam sama ob sebi umevna. A tu, na ženskem oddelku, se ti zdi, da si zašel v svet čarovnic. Grozeče nas obdajajo, vpipejo o svojih demonih, ki so strahotni blazni prividi in o svojem gladi, ki je strahotna resničnost. Glad je večino privedel iz domače koč v zavod. A prav nič jim ne koristi beg v blaznost, tudi v tej hiši morajo stradati.

Za številom onih, ki jih je privedlo sam gmotno pomanjkanje, zaostaja število dedno obremenjenih in tistih, ki so zbledeli zaradi preobilo zaužitih opojnih strupov, zlasti heroina.

Tudi duševni motivi imajo svoje korenine v materialnem pomanjkanju. Kitajec se vedno trudi, da bi obdržal svojo "zunanost," igral vodilno vlogo v rodbini. Če rika-kuliju ukradejo voz, se čuti ponižane, ne upa si več domov in če ne more kupiti drugega, se za teče v blaznost. Če je žena zaradi nepravilnega poroda opeharila svojo rodbino za potomce, je obupala tem bolj, čim bolj je od teškega dela oslabele njeno telo. Ob misli, da bo kot neplodna soproga morala streči moževi priležnici, postane blazna. Če izgubiš čast, izgubiš vse in revež pač lažje izgubi svojo čast kakor bogataš.

Prijatelj, pobijte me, ko bo z menoj tako daleč!

Na račun Piccarda

Stric Omaka je čital, da bo Piccard na svojem novem poletu v stratosfero vzel s seboj tudi enega potnika, za ceno milijon dolarjev.

— Precej denarja, kaj? — modruje dobri stric. — Toda kdo bi skopalil! Poslej bom štedil, kar se da, da bom poslal s Piccardom v stratosfero svojo ženo!

Samo dve možnosti

Duhoviti esejist Chamfort je nekoč pisal nekemu:

"Kar tiče žen se mora človek odločiti, da jih ljubi ali pa spoznati; tretje možnosti ni!"

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANŠTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904

Tam se dobe na željo tudi vsa potrebna pojasnila
CHICAGO, ILL.

Strogi član: "Če bi pogledali vas ..."

Predsednik: "Nikar, gospodje! Ne pričakajte se vendar! Saj se ne mislite poročiti vi, nego gospoda tukajle."

Nevesta: "On samo glumi. Preden je bilo govora o poroki, je celo pesem zložil na mene."

Strogi član: "Pesem je zložil? Zahtevam odklonitev zaradi dokazanega idiotizma."

Zenin: "Saj je sploh nisem sam zložil. Prepisal sem jo!"

Predsednik: "No, tedaj vendar znate čitati in pisati."

Dobrohotni član: "Ljudje, ki pesmi prepisujejo, so veliko bolj zviti ko tisti, ki jih zlagajo. Zahtevam dovoljenje za poroko."

Predsednik: "Se strinjam! Zdaj pa pogledimo, kako je z gospodično Suzano Pennyworth."

Zenin: "Rad bi vas opozoril na to, da trpi na neozdravljivi maloumnosti. Namreč zato, ker se hoče na vsak način poročiti z menoj."

Nevesta: "Ničvrednež nesramni!" — Mu hoče izpraskati oči.

Predsednik: "Mir! Še nista poročena!"

Strogi član: "Zahtevam odklonitev neveste. Njen napad na ženina dokazuje, da za boleznijo 'dementia precox', tisto obliko slaboumnosti, pri kateri se kažejo kot edini znaki duševnega življenja nemotivirani afekti jeze."

Dobrohotni član: "Neumnosti! Energija, s katero si od svojega bodočega moža ne dopusti žalitve, dokazuje celo visoko inteligenco. Zahtevam poročno dovoljenje!"

Strogi član: "Protestiram. Nevesti bom stavil še neko vprašanje. Kdaj je vladal Nebukadnezar?"

Nevesta: "Nebukadnezar, po babilonsko Nabukodururur, sin Nabopolassarja, je vladal od l. 604. do 562. pr. Kr. in je bil najbolj znan kralj tega imena in kot kak drugi. Premagal je egipčanskega kralja Necha pri Karhemihu ..."

Predsednik in dobrohotni član: "Saprament!"

Zenin: "To ne drži, gospodje. Pripravljala se je. Cele noči je preculja pri knjigah."

A njegovega protesta niso bili poslušali. Poročno dovoljenje je dobila tudi nevesta, ki je zmagoslavno odvedla svojega ženina.

Strogi član se je godrnjal odstrani, ker je imel še neki stanev v "klubu nepopoljšljivih samev".

Predsednik pa je vprašal do brohotnega člana:

"Ali imate tudi vi deset neporočenih hčera, gospod tovariš?"

"Stirinajest, stirinajest, gospod tovariš," je le-ta vzdihnil.

Nemški Robinson 1. 1912.

Zanesljiva diagnoza

Neki alaven angleški zdravnik je bil znan zaradi svoje duhovitosti in šal s svojimi pacienti. Nekoč se neki njegov pacient kakor ni hotel ravnati po predpisani dieti. Ko je zdravnik videl, da bolnik ne popusti v svoji dovratnosti, mu je strogo dejal:

"Prepovedal sem vam jest mehko kuhana jajca, a ste kljub temu davi eno pojedli!"

"Bog nebeški!" je vzdihnil bolnik. "Ali ste po utripu ugotovili, da sem zjutraj jajce jedel?"

"Seveda. Jajce draži sluznico v želodcu in to se takoj opazi po utripu žile!"

Ko je zdravnik s svojim asistentom odhajal iz bolnikove sobe, ga je ta vprašal:

"Ali ste res po utripu ugotovili, da je bolnik jajca jedel?"

"Kje neki! Na njegovi srčnem videl madež od rumenjakov!"

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

ZASTOPNIKI LISTA PROSVETE

so vsi družinski tajniki in tajnice člani, ki jih društva izvolijo v to službo.

Nasli nastavljeni lokalni in potni zastopniki za določene okraje so:

Louis Barbrich, za Milwaukee, Wis. in okolice.

Anton Jankovich, za Cleveland, Ohio in okolice.

Andrej Piriz iz Ely, Minn., za državo Minnesota.

Frank Klan iz Chisholma, Minn., Chisholm in okolice.

Frank Cvetan iz Tiro Hill, Pa., vso srednje-vzhodno Penno.

Anton Zornik iz Hermine, Pa., vso zapadno Pennsylvanijo.

Joe Peterzel iz Library, Pa., za vso padno Penno.

Poleg vseh teh pa lahko vsak član naroči sam pošlje svoje naročnino direktno listu

PROSVETA

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. BURNS' OPTIČNI URAD

Dom \$8.50 očal

Leče in drizalo kompletno \$8.50 nič več

Prava Kryptok "Bifocale" za blizo in daleč ali kakršnekoli potrebuje za udobnost vaših oči vseh vrst z okvirjem ali brez, kompletno vse. Samo ena cena — \$8.50, nič več.

DR. BERN'S OPTICAL SHOP

126 N. Genesee St. (2nd floor) Waukegan, Ill. Ont. 7397

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in eno družino k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa člena, za člano ali nečlano \$1.50 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri anketah \$1.50 na teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sodi ni varstva, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnimo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član in dotična družina, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storijo, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena lista Prosveta je:

Za Zdrav. drizave in Kanado \$6.00	Za Clere in Chicago je ... \$7.50
1 tednik in ... 4.50	1 tednik in ... 4.50
2 tednika in ... 3.50	2 tednika in ... 5.10
3 tednike in ... 2.40	3 tednike in ... 3.90
4 tednike in ... 1.30	4 tednike in ... 2.70
5 tednikov in ... nič	5 tednikov in ... 1.50

Za Evrope je ... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plenu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime Čl. društva št.

Naslov Čl. društva št.

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2) Čl. društva št.

3) Čl. društva št.

4) Čl. društva št.

5) Čl. društva št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik